

către B. P. Hasdeu la elaborarea operei sale capitale în cadrul Academiei Române de atunci¹. În sfârșit, printre izvoarele *Dicționarului limbii sîrbocroate literare și populare*, un loc deosebit îl ocupă, alături de dicționarul lui Vuk² și cel al Academiei din Zagreb³ (partea din material referitoare la secolul al XIX-lea), care existau în momentul începerii culegerii materialului, și alte dicționare ale limbii literare sîrbocroate apărute între timp, cum sînt cele ale lui Iveković-Broz⁴, Ristić-Kangrga⁵, Bakotić⁶. Acestor dicționare trebuie să li se adauge și valorosul material lexical cules de către profesorul Vladan Arsenijević din Karlovac și rămas nepublicat⁷. În plus, în scopul cuprinderii cît mai complete a lexicului limbii sîrbocroate contemporane, redactorilor *Dicționarului* le este lăsată libertatea de a insera în el și acele cuvinte despre care știu că se întrebunțază, dar care nu au fost găsite în operele excerptate.

Așa stînd lucrurile, e de așteptat ca numărul cuvintelor necuprinse în *Dicționar*, dar care există totuși în limba sîrbocroată, să fie neînsemnat. Astfel de cuvinte există însă în număr suficient și ele reprezintă, în primul rînd, cuvinte internaționale, intrate în limba sîrbocroată în ultimul timp, derivate ale lor sau variante. Astfel, din *Dicționar* lipsesc cuvinte ca *abonman*, *abruptan*, *avenija*, *avijarij* (*avijarijum*), *avio-strada*, *agamija*, *agamista(a)*, *agonist* etc., sau cu *adsorbirati*, *bilingvizam*, pentru care nu sînt date decît variantele *atsorbovati* (după noile norme ortografice *adsorbovati*) și, respectiv, *bilingvitet* (cu întrebunțare mai restrînsă decît *bilingvizam*). De asemenea, față de *agnosticizam*, *agnostičar*, prezente în *Dicționar*, nu figurează și variantele *agnostika*, *agnostik* și nici derivatul *agnostički*. Alături de *agnat* ar fi trebuit dat și adjectivul *agnatski*, iar printre derivatele lui *adventist* și *adventistkinja*. Că cuvintele amintite mai sus se întrebunțază în limba sîrbocroată, ne-o dovedește însăși prezența lor în dicționarul ortografic⁸. Lipsa lor din *Dicționarul limbii sîrbocroate literare și populare* se datorește imposibilității, pentru o operă de asemenea proporții, de a fi mereu la zi cu materialul.

Pe de altă parte, distanța mare în timp între momentul începerii culegerii materialului și cel al publicării lui a făcut ca o parte din material să se învechească înainte de a vedea lumina tiparului.

În ceea ce privește cuvintele populare (regionalismele și dialectismele), se pare că ele sînt reprezentate în volumele apărute pînă acum mult mai bine decît neologismele, și în această privință dorința autorilor se poate considera realizată. Mai trebuie spus că în *Dicționar* a fost cuprins și un mare număr de nume geografice și de persoane, fără însă a se urmări epuizarea lor.

În cadrul *Dicționarului*, fiecare cuvînt, fiecare variantă a lui sau derivat este inserat într-un articol aparte. Cuvîntul-titlu, accentuat, este urmat de caracteristicile morfologice și lexicale, indicarea (aproximativă) a ariei de răspîndire, variantele fonetice (neaccentuate) și exemple, grupate pe sensuri. În unele cazuri cuvintele sînt urmate și de scurte indicații etimologice. Indicarea etimologiei prezintă o caracteristică secundară a *Dicționarului*. În principiu, s-a tîns să fie etimologizate numai cuvintele pătrunse mai de curînd în limba sîrbocroată, în practică însă s-a etimologizat ce s-a putut. Astfel, cuvîntului *blavor*, împrumut mai vechi, înecățenit în limba sîrbocroată, îi este alăturat rom. *balaur*, în timp ce varianta scr. regională *balaura*, împrumut mai nou, este lăsată fără explicație etimologică (deși pentru proveniența ei rom. *balaur* este mult mai cert). Etimologie românească a primit și cuvîntul *bač* (< rom. *baciu* ⁹), de asemenea un împrumut mai vechi, în timp ce *blana* «scîndură» sau *burta* «stomac mare», primul întrebunțat în împrejurimea Negotinului, iar cel de-al doilea ca termen argotic, împrumuturi certe din rom. *blană*, reg. «scîndură» și, respectiv, *burtă*, nu au fost explicate din punct de vedere etimologic. Trebuie menționat însă că, mai ales pentru împrumuturile populare, explicațiile etimologice (acolo unde se dau) sînt, în general, juste. Ar fi de reproșat numai că materialul etimologic nu a mai fost adus la zi, astfel explicîndu-se o serie de grafii învechite ca rom. *baciu*, *bordeiu*, *buricu* etc.

¹ Stojan Novaković se oprește amănunțit asupra chestionarului elaborat de Hasdeu, de care a luat cunoștință de la autorul lui, cu ocazia unei vizite făcute la București. Cf. Stojan Novaković, *Српска краљевска академија и неговане језика српског*, în «Глас», С.К.А., X, Beograd, 1888, p. 80–82.

² Vezi Vuk Stef. Karadžić, *Српски речник и тумачен њемачкијем и латинскијем рјечима*, ed. a 3-a, Beograd, 1898.

³ Vezi *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, izdaje Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti, vol. I–XVII, Zagreb, 1880–1962. Din vol. XVIII au apărut pînă în prezent numai fasc. 1 (1962) și fasc. 2 (1963), care se încheie cu articolul *Topre*. După informațiile primite de la prof. M. Hraste, directorul Institutului de lingvistică din Zagreb, redactarea restului de litere s-a încheiat. Se apreciază că, tipărit, acest material va însuma încă 4–5 volume. În cadrul Institutului din Zagreb se lucrează în prezent la completarea *Dicționarului*. În legătură cu acest dicționar, vezi și recenzia lui H. Mihăescu în RESEE, 1963, vol. I, nr. 1–2, p. 198–199.

⁴ Vezi F. Iveković și I. Broz, *Rječnik hrvatskog jezika*, I (A–O) și II (P–Z), Zagreb, 1901.

⁵ Vezi Sv. Ristić și J. Kangrga, *Речник српскохрватског и немачког језика*. Други део: *Српскохрватско-немачки*, Beograd, 1928.

⁶ Vezi L. Bakotić, *Речник српскохрватског књижевног језика*, Beograd, 1936.

⁷ Colecția lui Arsenijević cuprinde peste 265 000 de cuvinte culese în cea mai mare parte din izvoare tipărite. O bună parte dintre aceste cuvinte au fost preluate din punct de vedere lexical de însuși culegătorul.

⁸ Toate exemplele citate au fost extrase din *Правос српскохрватског књижевног језика*, Novi Sad, 1960, p. 175–176.

⁹ Reproducem grafia din *Dicționar*. Cf. vol. I, p. 346.